

6с / 2056-2
03.12.15

Президенту України
П.О.Порошенку

Високоповажний Петре Олексійовичу!

У сучасному світі загально визнаною є важлива роль науки у забезпеченні суспільного прогресу. Як відомо, проривного розвитку досягають тільки ті країни, які приділяють значну увагу системі науки та освіти. І якщо ситуація в галузі освіти в нашій країні має деяку тенденцію до покращення, то стан справ у реформуванні наукової сфери викликає значно менше оптимізму.

Маємо на увазі те, що зміни, які відбуваються у науковій сфері нашої країни, далеко не завжди належним чином узгоджуються представниками владних органів з науковою спільнотою. Зокрема, велику стурбованість і категоричне неприйняття науковців, що працюють в системі академічної науки, викликають вкрай негативні для розвитку наукової галузі в Україні пропозиції, які містяться у проекті Закону України "Про Державний бюджет України на 2016 рік", розміщеному на офіційному сайті Міністерства фінансів України.

Згідно зі статтею 30 згаданого законопроекту, по-перше, реорганізуються п'ять національних галузевих академій наук України шляхом їх приєднання до Національної академії наук України, а, по-друге – Національна академія наук України втрачає статус головного розпорядника бюджетних коштів, переходячи на позиції відповідального виконавця у системі Міністерства освіти і науки України.

Слід підкреслити, що національні академії наук є державними науковими організаціями, які на високому професійному рівні здійснюють наукове забезпечення відповідних сфер життєдіяльності держави та суспільства, організовують та координують науково-дослідну діяльність.

Проте завдання, вирішення яких покладене на Національну академію наук України та національні галузеві академії наук України, суттєво різняться.

В той час як пріоритетним завданням і метою Національної академії наук України є організація і здійснення перш за все фундаментальних і прикладних досліджень в інтересах усієї наукової галузі, наповнюючи її новими знаннями щодо природних явищ, розвитку суспільства, знань про людину тощо, національні галузеві академії наук України у своїй діяльності спрямовані на дослідження і розробки, що застосовуються у конкретних галузях економіки, суспільства і творчої діяльності (медицина, освіта, агропромисловий комплекс, право, мистецтво). Національні академії наук забезпечують виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального та національно-культурного розвитку і мають розгалужену систему науково-дослідних інститутів.

Національні академії наук здійснюють свою діяльність на підставі законів України "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки", "Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу", власних статутів. Згідно зі статтею 22 Бюджетного кодексу України

національні академії наук є головними розпорядниками бюджетних коштів. Кошти на забезпечення їх діяльності щорічно визначаються у Державному бюджеті України окремими рядками.

Нещодавно прийнята Верховною Радою України нова редакція Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, яка широко обговорювалась та знайшла підтримку у науковій громадськості країни, підтвердила статус Національної академії наук України та національних галузевих академії наук України як окремих наукових організацій та головних розпорядників бюджетних коштів.

Враховуючи функціональну спрямованість та завдання, що вирішують національні академії наук України, рішення щодо підпорядкування їх будь-якому центральному органу державної виконавчої влади, а також їх механічне об'єднання вкрай ускладнить, а то й унеможливить виконання академіями покладених на них завдань та обов'язків, призведе до порушення низки законодавчих норм, що встановлюють основні засади організації наукової діяльності в нашій державі. Неминуча при цьому втрата самоврядності академії у вирішенні питань статутної діяльності вкрай негативно вплине на рівень їх науково-експертної діяльності, підготовку об'єктивних науково обґрунтованих висновків і рекомендацій.

Крім того, запропонований законопроект суперечить чинним законодавчим актам України, зокрема Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” (ст.15), Закону України “Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук та статусу їх майнового комплексу” (ст.1-5), Бюджетному кодексу України (ст. 4, 22, 27), Цивільному кодексу України (ст. 105-107), а також окремим нормам Кодексу законів про працю України (ст.49-2 у частині гарантій працівникам в разі реорганізації або ліквідації установ та організацій), низці рішень Конституційного Суду України (від 22.052008 №1-28/2008, від 09.07.2007 №6-рп/2007) тощо.

Так, стаття 30 проекту Закону України “Про державний бюджет України на 2016 рік” грубо порушує Бюджетний кодекс України, адже до предмету регулювання Закону про Державний бюджет не належать адміністративні відносини з реорганізації державних установ. Звертає на себе увагу й згадане рішення Конституційного Суду України від 9 липня 2007 року, в якому зазначено, що “Верховна Рада України не повноважна при прийнятті закону про Державний бюджет України включати до нього положення про внесення змін до чинних законів України, зупиняти дію окремих законів України та/або будь-яким чином змінювати визначене іншими законами України правове регулювання суспільних відносин”.

Не можна погодитись й із запропонованим у законопроекті суттєвим скороченням обсягів фінансування НАН України та національних галузевих академії наук у 2016 році. Це неминуче призведе до необхідності суттєвого скорочення чисельності працюючих в академічних установах, запровадження режиму неповної зайнятості, зменшення обсягів грошового забезпечення тощо, що спричинить значне зростання соціальної напруги в трудових колективах. Слід зазначити, що у зв'язку із вкрай обмеженим обсягом фінансування за рахунок коштів загального фонду держбюджету переважна більшість академічних установ

в останні роки вже змушена вдаватися до вказаних непопулярних заходів. При цьому надходження до спеціального фонду держбюджету установи також не можуть суттєво наростити у зв'язку зі складною економічною ситуацією у державі та пов'язаним з цим значним зменшенням обсягів замовлень на науково-технічні роботи.

Отже, реформування академічної науки за сценарієм, що пропонується у законопроекті про держбюджет на наступний рік, призведе не до якісного вдосконалення її діяльності, а навпаки – до ліквідації основного ресурсу української науки: відносно стабільних академічних наукових колективів, більшість яких працюють на світовому рівні.

Зруйнувавши усталену структуру академічної науки, яка в цілому успішно працює на користь держави і суспільства, втративши провідні наукові школи у відповідних галузях, наша країна не зможе увійти до кола цивілізованих держав, бути динамічною і конкурентоспроможною у сучасному глобалізованому світі.

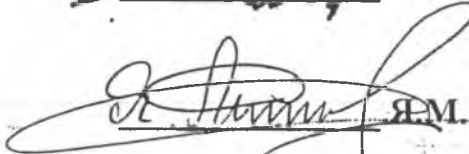
З огляду на викладене звертаємося до Вас, високоповажний Петре Олексійовичу, з великим проханням посприяти вирішенню питання щодо недопущення приєднання національних галузевих академій наук України до Національної академії наук України та передання її до сфери управління Міністерства освіти і науки України, а також визначення обсягів бюджетного фінансування НАН України та національних галузевих академій наук у 2016 році у сумі не меншій, ніж була доведена Мінфіном граничними обсягами у серпні 2015 року.

З повагою

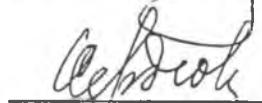
Президент Національної академії наук
України

Б. Є. Патон

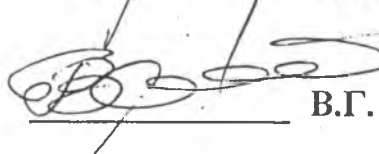
Президент Національної академії
аграрних наук України

Я.М. Гадзало

Президент Національної академії
медичних наук України

А.М. Сердюк

Президент Національної академії
педагогічних наук України

В.Г. Кремень

Президент Національної академії
правових наук України

В.Я. Тацій

Президент Національної академії
мистецтв України

А.В. Чебикін